

Magdalena Szpunar*

ONLINE CZY OFFLINE? STRUKTURA KORZYSTAJĄCYCH I NIEKORZYSTAJĄCYCH Z INTERNETU W POLSCE

Internet stał się – używając terminologii Boltera – narzędziem definiującym nasze czasy. Medium to stało się zasadą świata, w której żyjemy. Celem artykułu jest porównanie zbiorowości osób korzystających vs. niekorzystających z Internetu w Polsce. Autorka na podstawie danych zastanych – opracowań statystycznych, raportów badawczych rysuje obraz przeciętnego internauty, przedstawia sposoby korzystania z tego medium, ale także odpowiada na pytanie, z jakich względów relatywnie spora część naszego społeczeństwa nie korzysta z Internetu

Słowa kluczowe: internauci, Internet, niekorzystający z Internetu, struktura internautów, typologia użytkowników Internetu

Początki polskiego Internetu datuje się na rok 1991. Jak donosi Robert Hajduk 17 sierpnia 1991 roku nawiązano pierwszy kontakt międzynarodowy przez protokół TCP/IP. Tego dnia Wydział Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego wysłał elektroniczny list do Ośrodka Komputerowego Uniwersytetu Kopenhaskiego w Danii – UNI*C. Jednym z wcześniejszych polskich śladów zachowanych w Internecie jest e-mail z Hamburga z dnia 23.08.1991, który stanowi odpowiedź na mail wysłany wcześniej z Polski (Hajduk). Również na Wydziale Fizyki UW został uruchomiony pierwszy polski serwer WWW w roku 1993 i na nim przez kilka lat funkcjonowała pierwsza polska strona domowa (<http://www.fuw.edu.pl/~ajduk/internet.html>) (rys. 1).

Od czasu uruchomienia pierwszej polskiej strony internetowej, w polskim Internecie nastąpiła znacząca ewolucja. Niniejszy artykuł stanowi próbę odpowiedzi na pytanie, jak wygląda struktura polskich użytkowników, a także nie użytkowników Internetu. Co różni te dwie zbiorowości od siebie, jakie są rzeczywiste i deklarowane przyczyny braku dostępu do Internetu wśród polskiego społeczeństwa? Zwrócono również uwagę na zróżnicowaną zbiorowość internautów, którzy wykorzystują to medium do różnych celów.

Mimo że odsetek osób korzystających z Internetu w Polsce ciągle rośnie, odsetek korzystających z tego medium, w porównaniu z innymi krajami UE, jest bardzo niski. Mimo że pod koniec 2008 roku, a wedle innych danych dopiero początkiem 2009, przekroczyliśmy magiczną barierę 50% w dostępie do Internetu, ciągle jest to relatywnie niskie nasycenie tym medium.

* Wydział Humanistyczny AGH w Krakowie.

Faculty of Physics

Warsaw University

Hoza 69, 00-681 Warszawa, POLAND

[Polish Home Page](#)

[Faculty of Physics](#)

[Eye on the World](#)

[Physics Directory](#)

[Polish Physical Society](#)

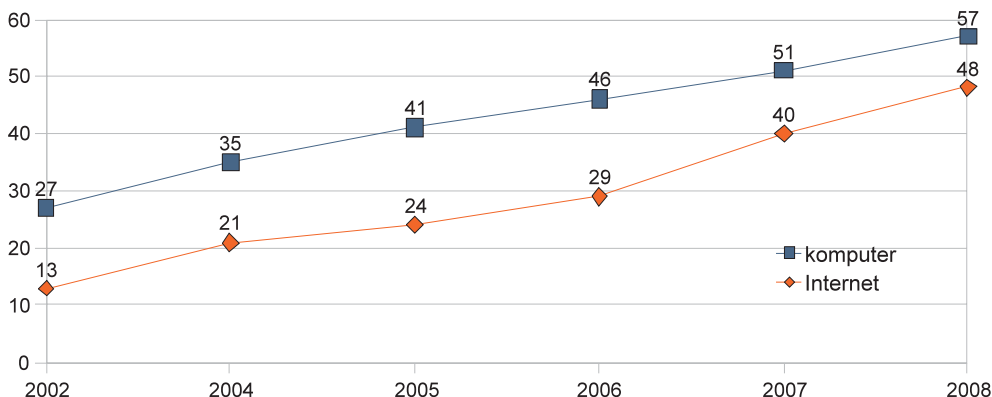
[Computing Directory](#)

We appreciate any [suggestions or comments](#) regarding our WWW server -

Rys. 1. Pierwsza polska strona domowa Wydziału Fizyki UW

Źródło: <http://www.fuw.edu.pl/~ajduk/indexold.html>

Daleko nam do stopnia penetracji Internetu, który wynosi ponad 80% i osiągnięty został w takich krajach, jak Norwegia 86%, Finlandia 83%, Holandia 82,9%, Szwecja 80,7%, czy Dania 80,4%, nie wspominając już o Islandii w której poziom penetracji wynosi 90% (<http://www.internetworldstats.com/stats4.htm#europe>). W 2002 roku 13% badanych posiadało w swoim gospodarstwie domowym dostęp do Internetu, zaś w roku 2008 ten odsetek wzrósł niemal czterokrotnie do poziomu 48%. Nieco lepiej prezentuje się sytuacja gospodarstw domowych, jeśli chodzi o posiadanie komputera, gdzie w roku 2002 tylko 27% respondentów deklarowało jego posiadanie, zaś w roku 2008 57% (Wenzel 2008) (rys. 2).

Rys. 2. Odsetki badanych posiadających w swoim gospodarstwie domowym komputer i Internet

Źródło: opracowanie własne, na podstawie: M. Wenzel, *Polacy w Sieci*, Komunikat CBOS, BS/58/2008

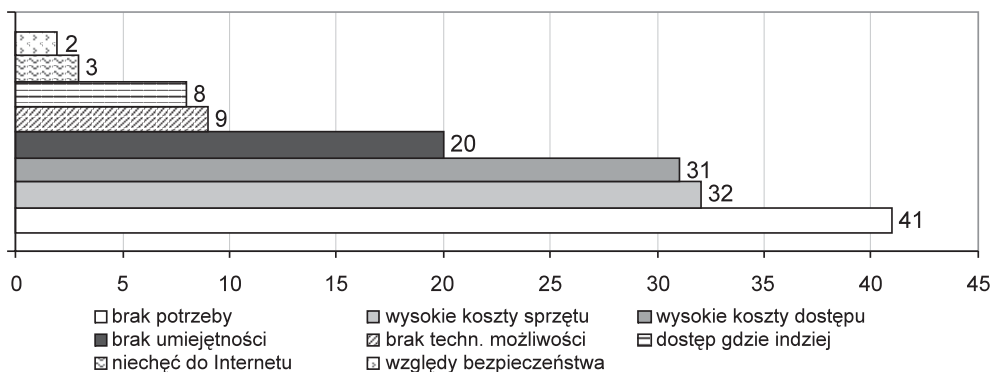
Jak wynika z badania CBOS przeprowadzonego początkiem roku 2008, 43% naszego społeczeństwa korzysta z Internetu i nadal zamierza z niego korzystać, 9% respondentów nie korzysta z Sieci, ale zamierza to zrobić. Niestety aż 47% gospodarstw nie korzysta z Internetu i nie zamierza z niego korzystać, a 1% korzystających deklaruje rezygnację z tej usługi. Najmniej zainteresowane dostępem do Sieci są osoby w wieku 55 lat i więcej (Wenzel 2008). Badani, którzy nie korzystają z Internetu, ale są zdania, że warto by rozpocząć korzystanie, twierdzą, że odczuwają silną presję, bowiem Internet mógłby być pomocny w wykonywaniu różnego rodzaju operacji finansowych, ułatwiłby kontakt z rodziną, czy mógłby stanowić pomoc w nauce. Niektórzy dostrzegają także możliwości, jakie niesie ze sobą korzystanie z Internetu: „Ostatnio byłem u wnuczki i ona mi wszystko powiedziała. O której mam pociąg, jaka jest cena. Dla mnie to jest zaskakujące, że są takie wygodne formy życia przez Internet. Może sam teraz zacznę?”, „Jak była ta lista Wildsteina, to tak człowiek chciał z ciekawości zajrzeć, żeby się przekonać, kto był konfidentem, a kto nie” (Stachura 2009) (rys. 3).

Rys. 3. Deklaracje badanych dotyczące korzystania z Internetu (dane w %)

Źródło: opracowanie własne, na podstawie: M. Wenzel, *Polacy w Sieci*, Komunikat CBOS, BS/58/2008

W 2007 roku aż 41% polskich gospodarstw domowych jako powód braku dostępu do Internetu nie wymieniało względów ekonomicznych, a brak potrzeby posiadania takiego dostępu. Zbyt wysokie koszty sprzętu (32%) i zbyt wysokie koszty dostępu (31%) były dopiero kolejnymi czynnikami, które zniechęcały Polaków do podłączenia się do globalnej Sieci. Co piąty Polak jako przyczynę braku dostępu do Internetu podaje brak umiejętności w tym względzie (20%). Co dziesiąty rodak rezygnuje z możliwości posiadania Internetu ze względu na brak technicznych możliwości podłączenia Sieci (9%), a co dwunasta deklaruje, że posiada dostęp gdzie indziej, nie ma więc potrzeby korzystania z tego medium w domu (8%). Nieznaczny odsetek badanych wyraża ogólną niechęć do Internetu (3%) oraz rezygnuje z posiadania dostępu ze względów bezpieczeństwa (2%) (http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_POZ_Wyk_tech_inf_tel_w_gosp_dom_i_os_pryw_2007.pdf) (rys. 4).

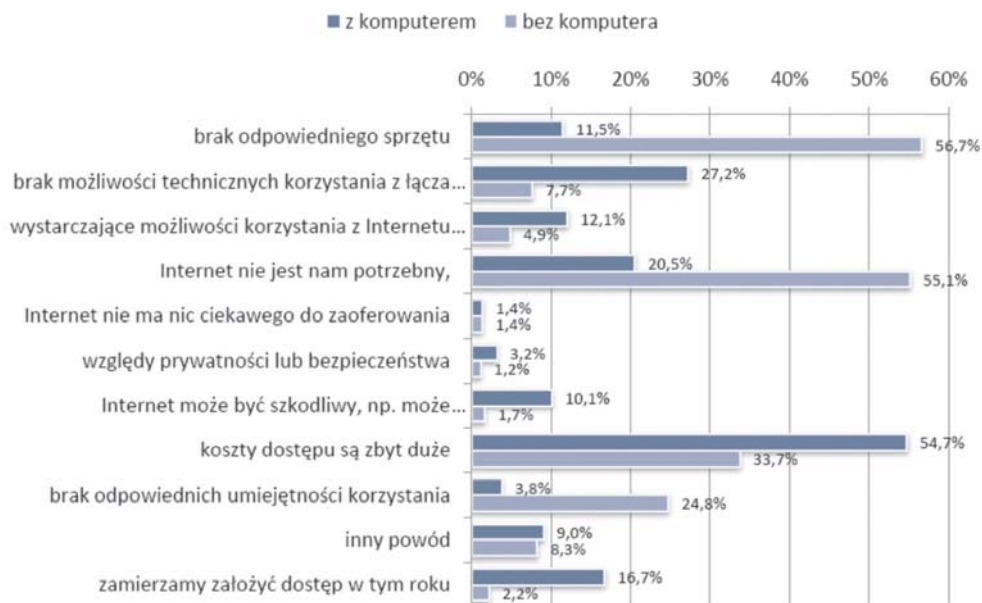
Rys. 4. Przyczyny nieposiadania dostępu do Internetu w domu (dane w %)

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS,
http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_POZ_Wyk_tech_inf_tel_w_gosp_dom_i_os_pryw_2007.pdf

Podobne powody braku dostępu do Internetu, jak badani przez Główny Urząd Statystyczny, artykułują respondenci *Diagnozy Społecznej 2007*. Wśród badanych gospodarstw domowych posiadających komputer kluczowym czynnikiem braku dostępu do Internetu były wysokie koszty dostępu (54,7%), brak technicznych możliwości korzystania z łącza (27,2%) oraz brak potrzeby posiadania dostępu do globalnej Sieci WWW (20,5%). Warto jednocześnie podkreślić, że 16,7% gospodarstw deklarowało założenie dostępu jeszcze w roku badania (2007). Nieco inne powody braku dostępu wskazują gospodarstwa, w których nie ma komputera. Główne znaczenie ma tutaj brak odpowiedniego sprzętu (56,7%), brak potrzeby posiadania Internetu (55,1%) oraz wysokie koszty dostępu (33,7%) i brak odpowiednich umiejętności korzystania (24,8%) (Batorski 2008, s. 272) (rys. 5).

Z badań jakościowych przeprowadzonych w 2008 roku przez Krzysztofa Stachurę wynika, że respondenci jako przyczyny nie korzystania z Internetu podawali zbyt niskie dochody: „No nikt mnie nie namówi teraz, żebym kupował Internet i tam jeszcze go opłacał dodatkowo. Nie stać mnie na komputer, bo to jest droga historia”, wiek: „dla nas jest już za późno. Ale gdybyśmy byli młodszy”, kłopoty zdrowotne: „Oczy mam plus 7 dioptrii i jeszcze cylindry do tego. Co mi po takim małym ekranie?”, brak potrzeby: „tradycyjne media wystarczą”, trudność zdobywania umiejętności korzystania połączona z niechęcią przed nauką: „Wie Pan, Olbrychski to nawet z telefonu nie korzysta, bo nie chce się uczyć”. Badani niekorzystający dostrzegają również negatywne strony Internetu: „zmienia ludzi na gorsze, słyca relacje z bliskimi”, „Nie potrafiłabym tak siedzieć bez przerwy i gapić się w ten ekran, bo chyba bym zgłupiała. Znam dużo ciekawsze zajęcia, wyjść na spacer czy coś” (Stachura 2009). Deklaracje badanych w znaczącym stopniu pokrywają się więc z wynikami badań ilościowych prowadzonych w tym zakresie.

Okazuje się, że brak umiejętności korzystania jest istotną barierą utrudniającą korzystanie z dobrodziejstw nowej technologii, ale także deklarowane przez respondentów umiejętności pozostawiają wiele do życzenia.

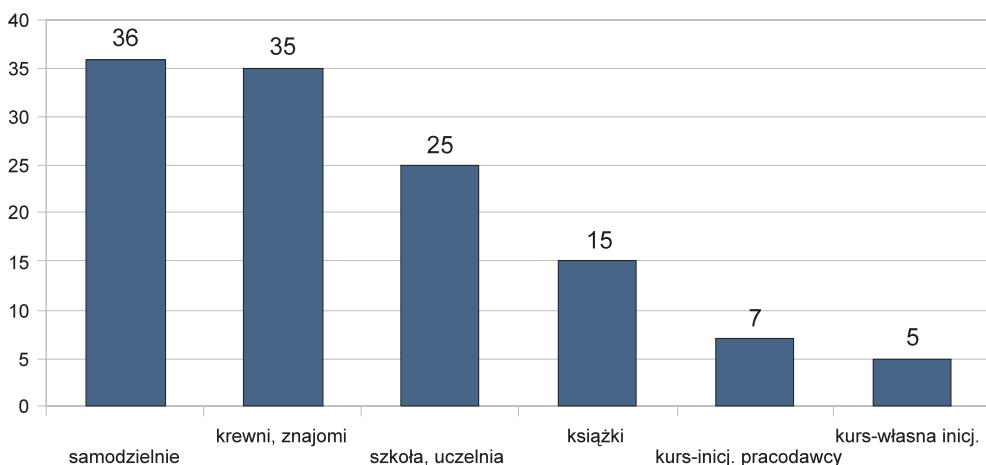

Rys. 5. Przyczyny nieposiadania dostępu do Internetu w gospodarstwach domowych z komputerem i bez komputera

Źródło: D. Batorski, *Uwarunkowania i konsekwencje korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych*, w: J. Czapiński, T. Panek (red.) *Diagnoza Społeczna 2007*, Warszawa 2007.

Tylko 5% naszego społeczeństwa deklaruje, że potrafi programować przy użyciu specjalistycznego języka, 7% potrafi utworzyć stronę internetową, 27% potrafi używać formuł w arkuszu kalkulacyjnym, 35% potrafi wysłać maila z załącznikiem. Najpowszechniej deklarowaną umiejętnością przez badanych jest kopiowanie lub przenoszenie plików (45%) oraz kopiowanie i wklejanie fragmentów dokumentów (39%). Niestety niskie umiejętności łączą się z nieprofesjonalnymi sposobami rozwijania tychże umiejętności. Co trzeci badany przyznaje, iż rozwija swoje umiejętności informatyczne samodzielnie, w trakcie korzystania (36%), pomocy u krewnych i znajomych w tym względzie szuka (35%) respondentów, co czwarty respondent rozwija te umiejętności w szkole lub na uczelni (25%). Tylko 15% badanych sięga do książek i instrukcji, 7% rozwija te umiejętności na kursie, który był zainicjowany przez pracodawcę, a najrzadziej szkolimy się na kursie informatycznym z własnej inicjatywy (5%) (Tkaczyk 2008) (rys. 6).

Tylko niewielki odsetek naszego społeczeństwa korzysta z zaawansowanych usług internetowych jak np. telefonowanie przez Internet (15%), 10% korzysta z kamery internetowej, 9% gra w gry sieciowe, 8% korzysta z programów do wymiany plików muzycznych, filmowych tzw. sieci P2P, 7% umieszcza w Sieci własne zdjęcia, teksty, czy muzykę, taki sam odsetek badanych przyznaje, iż pobiera z Sieci gry komputerowe lub różnego rodzaju uaktualnienia (*Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych...*).

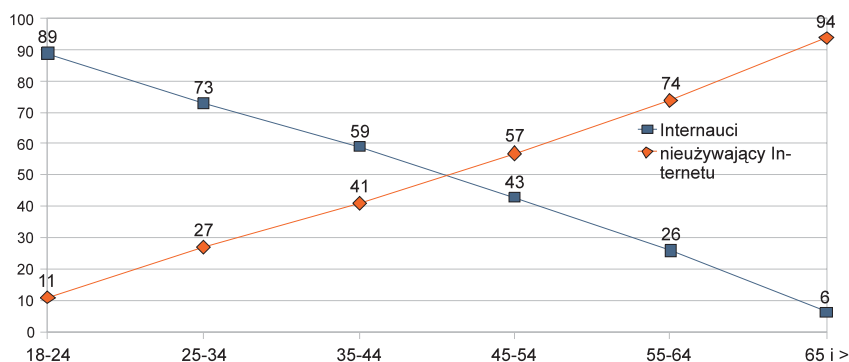
Rys. 6. Sposoby rozwijania umiejętności informatycznych przez Polaków (dane w %)

Źródło: opracowanie własne, na podstawie: W. Tkaczyk (red.) *Spółeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2004-2007*, GUS, Warszawa, 2008, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xber/gus/PUBL_NTS_wykorzystanie_tech_infor-telekom_2008.pdf

Różnice pomiędzy korzystającymi z Internetu, a niekorzystającymi są wyraźne. Wraz ze wzrostem wieku osoby badanej, rośnie odsetek osób niekorzystających z Internetu i to niemal w sposób liniowy. W kategorii wiekowej 18–24 odsetek osób niekorzystających wynosi 11%, zaś w kategorii 65+ sięga poziomu 94% (Feliksiak, Wenzel 2009), ewidentnie więc osoby starsze są cyfrowo wykluczone i to nie tylko z powodu wysokich kosztów sprzętu, dostępu, ale także braku umiejętności, czy potrzeby bycia w Sieci. Tę prawidłowość potwierdzają niemal wszystkie badania dotyczące korzystania z Internetu np. *Diagnoza Społeczna* 2005, 2007 i 2009, badania Internetu prowadzone przez SMG/KRC i TNS OBOP, czy badania Gemiusa (rys. 7).

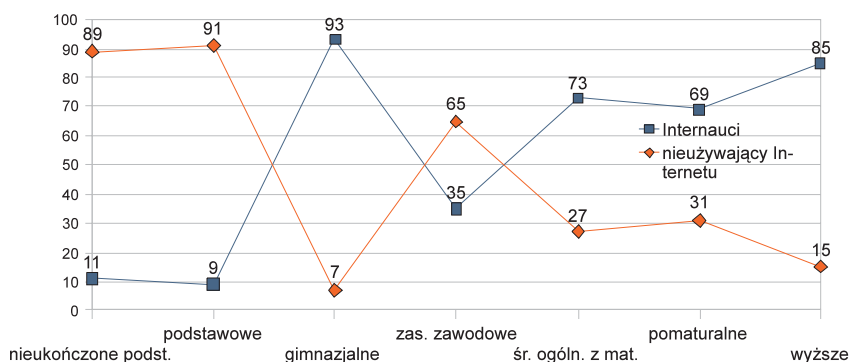
Podobna relacja dotyczy wykształcenia. Nieprzypadkowo twierdzi się, że Internet to medium ludzi młodych i wykształconych (Szpunar 2005, s. 297–310). Im wyższe wykształcenie osoby badanej, tym większe prawdopodobieństwo, że jest ona internautą. Wśród osób legitymujących się wykształceniem wyższym 85% osób korzysta z Internetu, podczas gdy w przypadku osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym ten odsetek wynosi jedynie 35%, zaś wśród osób z wykształceniem podstawowym jedynie 9% (Feliksiak, Wenzel 2009) (rys. 8).

Kryterium osiągniętych dochodów *per capita* w gospodarstwie domowym stanowi również istotnym wskaźnikiem determinującym korzystanie z Internetu. Wśród osób o dochodach do 500 zł na osobę w gospodarstwie domowym internauci stanowią jedynie 38%, w przedziale od 501–750 zł odsetek ten wynosi 45%, w przedziale 751–1000 zł 42%, przy dochodach 1001–1500 zł wynosi 46%, zaś powyżej kwoty 1500 zł wzrasta do poziomu 74% (Feliksiak, Wenzel 2009) (rys. 9).

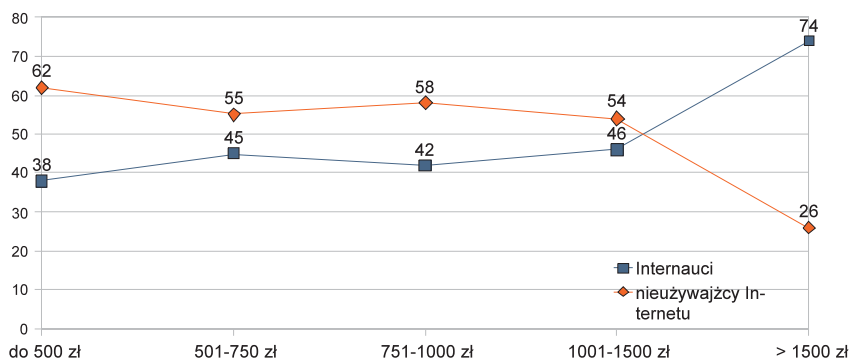
Rys. 7. Internauci i nieużywający Internetu według kategorii wiekowych (dane w %)

Źródło: opracowanie własne, na podstawie: M. Feliksiak, M. Wenzel, *Portret Internauty*, Komunikat CBOS, BS/33/2009

Rys. 8. Internauci i nieużywający Internetu według wykształcenia (dane w %)

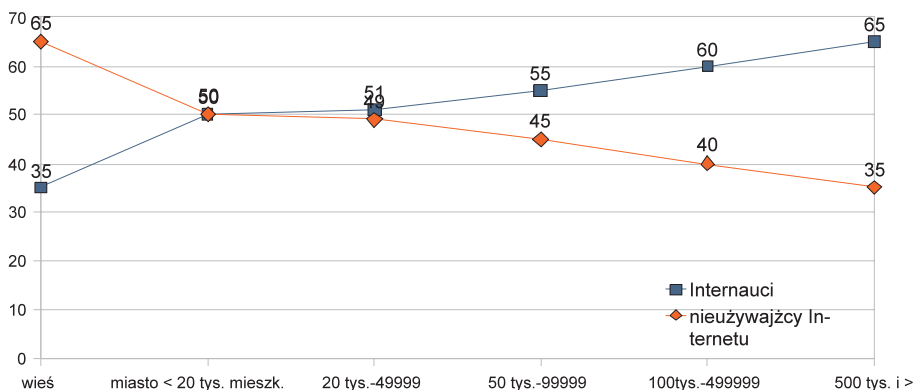
Źródło: opracowanie własne, na podstawie: M. Feliksiak, M. Wenzel, *Portret Internauty*, Komunikat CBOS, BS/33/2009

Rys. 9. Internauci i nieużywający Internetu według osiągniętych dochodów na osobę w gospodarstwie domowym (dane w %)

Źródło: opracowanie własne, na podstawie: M. Feliksiak, M. Wenzel, *Portret Internauty*, Komunikat CBOS, BS/33/2009

Również i miejsce zamieszkania w znaczący sposób determinuje korzystanie z Internetu. Najmniejszy odsetek korzystających jest odnotowywany wśród mieszkańców wsi i mieszkańców miast małych do 20 tysięcy mieszkańców (rys. 10).

Rys. 10. Internauci i niekorzystający z Internetu według wielkości miejscowości zamieszkania (dane w %)

Źródło: opracowanie własne, na podstawie: M. Feliksiak, M. Wenzel, *Portret Internauty*, Komunikat CBOS, BS/33/2009

Różnice pomiędzy korzystającymi a niekorzystającymi uwiadcniają także zróżnicowanie przestrzenne, na tych którzy są włączeni i wyłączeni z globalnej Sieci. Najwyższe odsetki niekorzystających odnotowywane są na ścianie wschodniej – województwo podlaskie 61%, lubelskie 60%, podkarpackie 54%. Najwyższe odsetki Internautów odnotowane zaś są w Polsce południowej i zachodniej – śląskie 56%, opolskie 55%, małopolskie 54%, dolnośląskie 53% (Wenzel, Feliksiak, Toczyński). Po raz kolejny znajdujemy tutaj egzemplifikację hipotezy, iż cyfrowe nierówności nakładają się na istniejące nierówności społeczne (rys. 11).

Warto jednocześnie nadmienić, że nie można już mówić o korzystaniu z Internetu, a różnych jego formach. W Sieci bowiem spotkamy *heavy userów*, czyli osoby, które intensywnie korzystają z Internetu, wykorzystując go w niemal każdej dziedzinie swojego życia, ale także, *light userów*, którzy co prawda korzystają z tego medium (zazwyczaj od niedawna), ale rzadko, niesystematycznie, w celach raczej utylitarnych, niż dla przyjemności. Warto więc dostrzegać nie tylko cyfrowym podział, ale także istniejące podziały wewnątrz zbiorowości internautów, która jest zróżnicowana, jest chodzi o sposoby korzystania z tego medium. Zauważa się, że wiele osób chociaż posiada dostęp do Internetu, nie wykorzystuje go w pełni z powodu braku wiedzy, niskich umiejętności, lęku lub pewnych nawyków (Ciemieniewski, Cypryańska, Krejtz, Milewski, Krejtz, Toczyński 2009, s. 200). Istotne jest dla nich poruszanie się w oswojonych przestrzeniach internetu, które jawią im się jako bezpieczne, czasem wręcz obawiają się popsuć komputer (Piróg, Zaniewska, Zydel 2008/2009: 35–36). Nie możemy więc twierdzić, że Internet jest tak samo istotny i niezbędny dla wszystkich, jego wagi w ogóle nie doceniają *non-userzy*, którzy z różnych powodów, okazuje się, że jakże często pozafinansowych, nie chcą korzystać z tego medium.

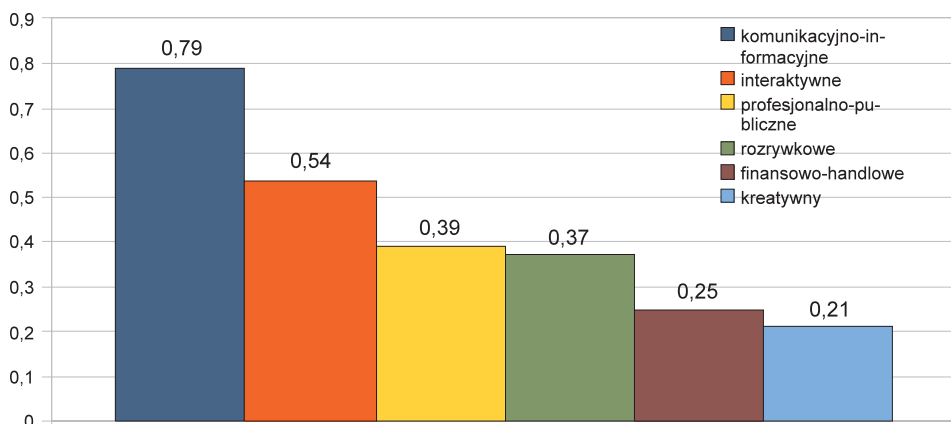

Rys. 11. Internauci i nieuzysujący Internetu

Źródło: M. Wenzel, M. Feliksiak, P. Toczyński, *Portret Internauty*, CBOS, Gazeta.pl, s. 21, <http://badania.gazeta.pl>, dostęp: 16.07.2009

Kluczowymi zmiennymi wpływającymi na jakość i charakter korzystania z Sieci jest: płeć, wykształcenie, miejsce zamieszkania, status społeczny, czy osiągane dochody. Interesującą analizę zróżnicowania w zakresie korzystania z Internetu przedstawia T. Masłyk opierając się o *Diagnozę Społeczną 2005*. Wykorzystując hierarchiczną analizę skupień autor wyróżnia sześć podstawowych syndromów czynności podejmowanych w Internecie – finansowo-handlowy, kreatywny, profesjonalno-publiczny, interaktywny, rozrywkowy i komunikacyjno-informacyjny. *Syndrom finansowo-handlowy* określa autor poprzez wykonywanie takich czynności, jak korzystanie z bankowości elektronicznej, płacenie rachunków przez Internet, robienie zakupów w Sieci, czy uczestniczenie w aukcjach internetowych. *Syndrom kreatywny* przejawia się poprzez zakładanie własnych stron WWW, publikowanie własnej twórczości w Sieci, uczestniczenie w kursach i szkoleniach itp. *Syndrom profesjonalno-publiczny* przejawia się w podejmowaniu czynności związanych z pracą zawodową, korzystaniu ze stron instytucji publicznych itp. *Syndrom interaktywny* to korzystanie z czatów i komunikatorów, zaś *syndrom rozrywkowy* to pobieranie z Sieci plików, uczestniczenie w forach dyskusyjnych i grach sieciowych, korzystanie z usług Vo-IP. Ostatni syndrom zdefiniowany został jako *komunikacyjno-informacyjny*, a więc dotyczy poszukiwania informacji, przeglądania stron WWW, komunikacji za pomocą poczty elektronicznej. T. Masłyk wykazał, że czynności najczęściej wykonywane przez użytkowników Internetu mieszczą się w kategorii komunikacyjno-informacyjnej (średnia wartość tego indeksu wyniosła 0,79). Nieco rzadziej podejmowane są czynności w segmencie nazwanym

przez autora interaktywnym (średnia 0,54), profesjonalno-publicznym (średnia 0,39) i rozrywkowym (średnia 0,37). Najrzadziej podejmowane są przez internautów działania o charakterze finansowo-handlowym (średnia 0,25) i kreatywnym (średnia 0,21) (Masłyk 2008, s. 397–401) (rys. 12).

Rys. 12. Podstawowe syndromy korzystania z Internetu (wartości średnie indeksu)

Źródło: opracowanie własne, na podstawie: T. Masłyk, *Zróżnicowany świat sieci – charakterystyka działań podejmowanych przez użytkowników Internetu*, w: A. Siwik, L. Haber (red.) *Od robotnika do internauty. W kierunku społeczeństwa informacyjnego*, AGH, Kraków 2008

Analiza skupień przeprowadzona przez Masłyka wykazała, iż każdy z syndromów aktywności internetowej jest charakterystyczny dla innej zbiorowości użytkowników. Segment finansowo-handlowym jest częściej „wykorzystywany” przez mężczyzn, niż kobiety, osoby w tym segmencie legitymują się wykształceniem pomaturalnym lub wyższym zawodowym oraz wyższym magisterskim, są mieszkańcami dużych miast (powyżej 100 tys. mieszkańców), mają od 21 do 45 lat. Segment profesjonalno-publiczny „zasiedlony” został przez dwie kategorie internautów najmłodszych 16–20 lat i 21–25 lat oraz najstarszych powyżej 65 lat, osoby z wyższym wykształceniem, mieszkańcy dużych miast (powyżej 100 tys. mieszkańców). W segmencie interaktywnym dominują gimnazjaliści, nieco częściej mieszkańcy małych miast (poniżej 20 tys. mieszkańców). W segmencie rozrywkowym również najczęściej spotykamy osoby młode 16–25 lat, nieco częściej mężczyzn, niż kobiety.

W segmencie kreatywnym dominują osoby młode w wieku 16–20 lat oraz 21–25 lat, uczniowie i studenci, ale także osoby bezrobotne i bierne zawodowo, częściej są to mężczyźni, mieszkańcy miast od 100 do 200 tys. mieszkańców. Masłyk uważa, że choć między syndromami istnieją wyraźne różnice co do jakości korzystania z Internetu, można wykazać można dwie cechy wspólne dla wszystkich wyróżnionych syndromów jest to większa aktywność mężczyzn w porównaniu z kobietami oraz spadek aktywności wraz z wiekiem (Masłyk 2008, s. 401–406).

Interesujące zróżnicowanie w sposobach korzystania z Sieci przedstawili Wojciech Ciemieniewski, Marzena Cypryańska, Krzysztof Krejtz, Jarosław Milewski, Izabela Krejtz i Piotr Toczyski na podstawie badania *Diagnoza Internetu 2008*. Autorzy na podstawie analizy czynnikowej wyróżnili następujące sposoby wykorzystania Sieci (Ciemieniewski, Cypryańska, Krejtz, Milewski, Krejtz, Toczyski 2009, s. 201–202):

- praktyczny: Internet jako narzędzie wspierające codzienne funkcjonowanie człowieka, ułatwia on wykonywanie wielu czynności niezwiązanych bezpośrednio z Internetem, np. kontakty z urzędem, znajdowanie pracy, korzystanie z map,
- społeczny: czynności związane z prowadzeniem życia społecznego w Internecie, np. poznawanie nowych osób, poszukiwanie informacji o innych,
- komputerowy: medium to służy do rozwiązywania problemów technicznych związanych z komputerem, a także do ściągania nowego oprogramowania,
- finansowy: realizacja celów związanych z własnymi finansami oraz konsumpcją,
- informacyjny: zdobywanie różnorodnych informacji,
- kreatywny: udział w grupach dyskusyjnych, prezentowanie własnej twórczości online, prowadzenia bloga, własnej strony WWW, komentowanie twórczości innych.

Autorzy ci, na podstawie metody analizy skupień wykazali, że można wyróżnić trzy podstawowe kategorie internautów, są to *Twórcy*, *Obserwatorzy* i *Konsumenci*. *Twórcy* korzystają w celach wcześniej określonych jako kreatywne, a więc prowadzą strony WWW, piszą blogi, udzielają się na forach. Z częstością wyższą od średniej realizują także w Internecie cele praktyczne, informacyjne i komputerowe, a więc są osobami aktywnymi w Internecie na wielu polach. *Konsumentom* Internet ułatwia codzienne funkcjonowanie, jednakże nie są oni skłonni przenosić w sferę wirtualną tylu form aktywności, co *Twórcy*. Internet ma więc dla nich cel funkcjonalny. *Obserwatorzy* korzystają z Internetu w różnych celach, nie mają pełnego zaufania do tego medium i nie próbują przenosić swojej aktywności do sfery online (Ciemieniewski, Cypryańska, Krejtz, Milewski, Krejtz, Toczyski 2009, s. 203–204).

Różnice dotyczą dzisiaj nie tylko korzystających z Sieci i tych, którzy nie korzystają, ale także coraz częściej różnicują się sami internauci. Wykorzystują to medium, w różnych celach, czasem ograniczając się do jego funkcji komunikacyjnych, czasem wyłącznie informacyjnych. Jednego możemy być pewni, dalsze upowszechnienie Internetu będzie różnicować jego użytkowników jeszcze bardziej, „wylogowując” poza nawias społecznych tych, którzy nie chcą korzystać z szans i możliwości, które niesie ze sobą to medium. Zaskakuje fakt, że w wielu przypadkach to nie ograniczone zasoby finansowe, a brak potrzeby korzystania, powoduje, że wiele osób w ogóle nie korzysta i nie zamierza w przyszłości korzystać z Internetu.

BIBLIOGRAFIA

- Batorski D. (2007), *Uwarunkowania i konsekwencje korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych*, w: J. Czapiński, T. Panek (red.), *Diagnoza Społeczna 2007*, Warszawa.
- Ciemienieński W., Cypryańska M., Krejtz K., Milewski J., Krejtz I. i Toczyski P. (2009), *Internetowi twórcy. Co o nich wiemy ze złożonego projektu badawczego SWPS i Gaze-ta.pl?* w: A. Gumkowska (red.) *Tekst (w) sieci*, Warszawa: WAIp.
- Feliksiak Michał i Wenzel M. (2009), *Portret Internauty*, Komunikat CBOS, BS/33.
- Masłyk T. (2008), *Zróźnicowany świat sieci – charakterystyka działań podejmowanych przez użytkowników Internetu*, w: A. Siwik, L. Haber (red.) *Od robotnika do internauty. W kierunku społeczeństwa informacyjnego*, Kraków: AGH.
- Piróg A., Zaniwska K. i Zydel R. (2008/2009), *O obawach internautów*, w: P. Toczyński (red.) *Jak bardzo niebezpieczny jest Internet?*, CBOS i gazeta.pl.
- Stachura K. (2009), *Sieciowa (nie)codzienność. Antropologiczne konteksty (nie)korzystania z Internetu* – referat wygłoszony na konferencji Społeczeństwo-Kultura-Technologia na początku XXI wieku, Kraków: AGH.
- Szpunar M. (2005), *Internet a zmiana stylu życia – perspektywa Polski i USA na przykładzie studentów*, w: L. Haber (red.) *Akademicka społeczność informacyjna. Na przykładzie środowiska akademickiego Akademii Górniczo-Hutniczej, Uniwersytetu Jagiellońskiego i Akademii Ekonomicznej*, Kraków: AGH.
- Wenzel M. (2008), *Polacy w Sieci*, Komunikat CBOS, BS/58.

ŹRÓDŁA INTERNETOWE

- Wenzel M., Feliksiak M. i Toczyński P., *Portret Internauty*, CBOS, Gazeta.pl, <http://badania.gazeta.pl>.
- Hajduk R., *10 lat polskiego internetu*, w: PC World, http://www.pcworld.pl/artykuly/10106_0/10.lat.polskiego.Internetu.html.
- Tkaczyk W. (red.) *Społeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2004–2007*, GUS, Warszawa, 2008, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_NTS_wykorzystanie_tech_infor-telekom_2008.pdf.
- <http://www.fuw.edu.pl/~ajduk/internet.html>.
- <http://www.internetworldstats.com/stats4.htm#europe>.
- http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_POZ_Wyk_tech_inf_tel_w_gosp_dom_i_os_pryw_2007.pdf.
- Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach, gospodarstwach domowych i przez osoby prywatne w 2008 roku*, GUS, 2008, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_NTS_wykorzystanie_tech_infor-telekom_2008.pdf.

ONLINE OR OFFLINE? STRUCTURE OF INTERNET USERS AND NON-USERS IN POLAND

The Internet has become – to use the Bolter terminology – a tool that defines our times. It medium has become a principle of the world in which we are living. This article aims to compare the community of Internet users vs. not using the Internet in Poland. The author on the based on many data – statistical studies, research reports draws a picture of the average Internet user, presents ways to use this medium, but also answers the question, why the relatively large proportion of our population does not use the Net

Key words: Internet users, Internet, Internet non-users, the structure of Internet users, typology of Internet users